

Dindalshytta fotografert i 1946

Dette er en politikk vi vil fortsette å følge – det skal lønne seg å være medlem, og det er medlemmene vi først og fremst skal tilgodese med gode tilbud.

Et eksempel i så måte er at vi på TT-kontoret har gode lakenposer til salgs for medlemmer til kr. 70,-, mens prisen i butikk er på langt 100,-. Vi har også inngått en avtale med sportsforretningen Axel Bruun som gir medlemmer 10% rabatt på alle varer. Rabattkort fås ved henvendelse til TT-kontoret.

Vi vil i 1985 forsøke å styrke innsatsen ytterligere, både når det gjelder å spre kunnskap om fjellet og for å legge forholdene bedre til rette i fjellet. Bl.a. vil vi forsøke å få lagt inn dusj på alle de betjente hyttene, og å bedre dusjforholdene der disse i dag må sies å være svært dårlige. Dette er imidlertid avhengig av foreningens økonomi, og bedre økonomi får vi bare av bedre besøk.

Derfor: *Gå deg frisk og glad i fjellet, og ta gjerne venner med på turen!*

Vel møtt til fjells.

Fra Trøndelags Bjørnemarker

AV KRISTIAN OVERSKAUG, TOR KVAM,
OLE J. SØRENSEN - DVF, Viltforskingen

Hard etterstrebelse før og etter århundreskiftet førte til at bjørnen nesten forsvant fra vår landsdel. En mindre forekomst med uklar status overlevde imidlertid i indre deler av Nord-Trøndelag, i tilknytning til de svenske bjørneområdene i Strøms-Vattudal og Hotagen-markene i Jämtland. Etter fredningen i 1973 har arten pånytt blitt påtruffet i stadig nye deler av trønderske naturområder. Rovviltprosjektet ved Direktoratet for vilt og ferskvannfisk, Viltforskingen, tror antallet «trønder-bjørner» nå teller minst 30 individer. Bestanden er i svak oppgang, men meget sårbar. Forsvarlig forvaltning krever fortsatt forskning omkring bjørnens biologi og økologi.

Bjørnen har gjennom all tid fascinert og påvirket menneskene, og er en av dyreartene i vår fauna som opptar folk flest. Trolig kom bjørn og menneske omtrent samtidig utover den skandinaviske halvøya, en tid etter siste istid. Helleristninger og hulemalerier fra forhistorisk tid forteller litt om den heltedyrkelse og kultus som har vært forbundet med bjørnejegere og bjørnejakt. Hos jegerkulturer både her til lands, og østover i Sibir og nord-Amerika, er bjørnen blitt sett på som et hellig dyr. Jegerne viste respekt for bjørnen før og etter at dyret var felt, og kjøttet skulle spises etter faste ritualer. Mystikken og interessen for bjørnen har fulgt oss helt opp til våre dager. Ved siden av ulven er bjørnen villmarksdyret framfor noen, og selve symbolet på urørt natur.

Bjørnen og de gamle nordmenn

Informasjonen om bjørn har vesentlig vært basert på muntlige beretninger. Vanligvis er det de mest dramatiske historier om jegere og bjørnejakter som huskes, men nøkterne nedtegnelser om bjørnens liv og atferd er også ivaretatt. 1500-tallets naturkjennerne var ofte

prester og geistlige som tok fjærpenen fatt mellom bryllup og begravelser. Mye av det de skrev om bjørnen har vi i ettertid kunnet stadfeste, mens noe er feilforestillinger som har overlevd helt opp til våre dager.

Folkeeventyrene har på sin måte bidratt til å gi bjørnen den posisjon den har i folks bevissthet. Sammen med reven har bjørnen de fleste hovedrollene i natureventyrene. Mens reven ble framstilt som en veltalende og smart småkjeltring, ble bjørnen med sitt fromme åsyn lansert som en «bra kar». En godslig og snill heimføring med litt treg og langsom tankegang. Altså en person med mange heilnorske særtrekk. Klassisk i så måte er eventyret om «Far sjøl i stua» - historien om ei gammel kjerring, reven, ulven og bjørnen som var ramlet ned i ei ulvestue, (dyregrav). Reven svinset nervøst omkring for å finne en utvei, noe som fikk kjerringa til å utbryte: «Kan du ikke sitte rolig du da, di sviverove. Se på han far sjøl i stua, han sitter stø som en prest». Om bjørnen og nordisk folkelitteratur kan en si det samme som en sier om trøndere i norske historiebøker - tar en bort disse fra bøkene blir det bare permene tilbake!

Bjørnen hadde ord på seg for å fare hardt fram mot buskaper. Norsk bjørnehistorie kan her bidra med frodige beretninger om hvordan folk forsøkte å verge buskaper mot bamsen. Den legendariske presten Pontoppidan forteller om en noe spesiell metode som bare kvinnfolka brukte; - hvis bjørnen ikke lot seg skremme av hujing og roping når den var etter buskaper, kunne gjeterjenta gå mer dramatisk til verks. Hun dro stakken opp under armene og viste seg fram for bjørnen «quod reconditum vult natura» (vult natura», - dvs. naken), som Pontoppidan skrev. Han slo alltid over i latin når han syntes noe var umoralsk. Jenta gjorde dette mens hun befalte styggbeistet å pakke seg bort fra buskaper. Forøvrig skulle hun også fremsi et rim som begynte med «sjå mine legger, sjå mine lår»... Resten av verset kan nok på ingen måte siteres i en noenlunde anstendig artikkel, men spesielt interesserte kan få det ved henvendelse til Viltforskningen. I alle fall førte framvisningen til at bjørnen ble så skamfull og genert at han gikk unna, - selv om det nok hendte at han «så seg tilbake». Det fortelles forøvrig også at lørdagsfriere som «brummet» rundet setervollene om kveldene oppnådde store resultater, men det er en annen historie.

En av artikkelforfatterne, Kristian Overskaug, ved en av Liernbjørnernes liggeplasser. Bjørnen hadde oversikten, men lå likevel godt i skjul. Noen meter unna lå et dyrekadaver som den trolig hadde benyttet over flere dager. I tilknytning til slike kadaversteder kan en finne flere sportegn, småtrær som er knekt eller revet opp med roten, stubber som er rotet utover, klatre og kloremarker i trær, bitemerker i greiner og lignende som kan være med å avsløre om bjørnen har vært på stedet. Fra Liernes bjørnemarkar august 1984.

(OLE J. SØRENSEN).

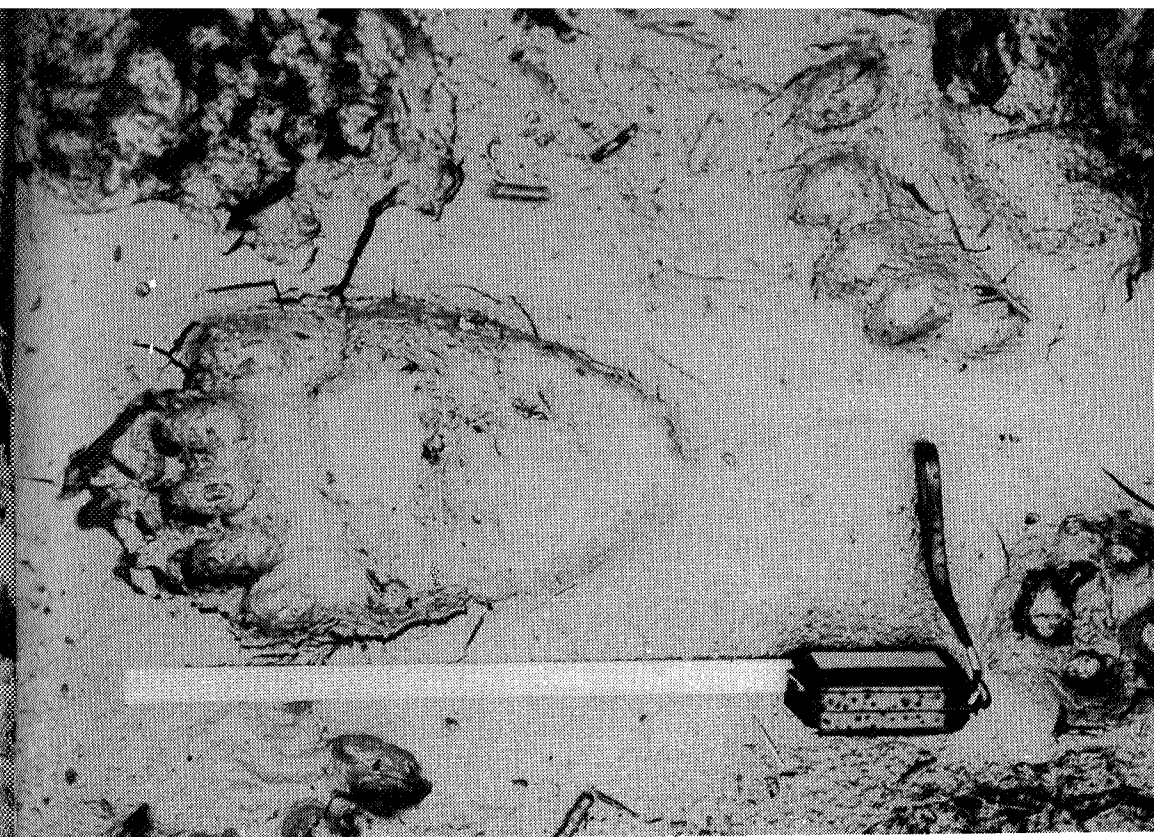

Spesielt om våren kan bjørnen grave ut maurtuer og spise maur. Da kan det se slik ut kort tid etter. Det er imidlertid verd å være oppmerksom på at også andre dyrearter som blandt annet husdyr og hjortedyr kan foreta lignende utgravninger.

(OLE J. SØRENSEN).

Arten og individet

I likhet med mennesket er bjørnen i geologisk tidsperspektiv en ung dyreart på jorden. For å finne opphavet må vi likevel ca. 40 millioner år tilbake, på slutten av tertiær og begynnelsen av kvartærtiden. Dette var pattedyrenes store gullalder med mange svære former. I vår del av verden levde blant annet mammut ved siden av de første primitive menneskene. Ut fra mårlignende rovdyr begynte bjørnene å utvikle seg som egen gruppe for ca. 38 millioner år siden. Fossiler av bjørnelignende dyr begynner å opptre for ca. 12-15 millioner år tilbake. Den brune bjørnens tidligste utviklingsfaser foregikk i den gamle verden, først og fremst i Europa og Asia.

Framfotspor (nederst) og bakfotspor (langs målebåndet) av bjørn. Avtrykkene er satt i bløt skogsbilveg.

(ØISTEIN OVERREIN).

Flere ganger under de siste istidene var det imidlertid tørt land der Beringstredet nå går. Dyrearter vandret da begge veier. Dette er forklaringen på at en finner parallelle forekomster av så mange pattedyr i Europa/Asia og i Nord-Amerika.

Inntil nå har forskningen klassifisert bjørnen i åtte arter tilhørende fem slekter. Men overraskelser kan skje også i våre dager. I 1983 ble det påvist en ny bjørnetype i Himalaya i Nepal. Foreløpig har den ikke fått noe latinsk navn, men er blitt kalt «Nepalsk trebjørn», fordi den overveiende tilbringer sitt liv oppe i trærne i Himalayadalenes jungler. Brunbjørnens mange underarter har idag en sirkumpolar utbredelse, knyttet til den nordlige halvkules barskogregioner. Vår brunbjørn har sitt viktigste utbredelsesområde i Sovjetunionen. Bestanden i Fennoskandia er sammenhengende med bestanden her, og kan derfor regnes som en utløper av denne.

Trønderbjørnene i forrige århundre

I dag opplever vi en liten oppsving i bjørnebestanden. Det er akseptert at vi har bjørn i naturen rundt oss. Av og til blir bjørnen også sett. Sist i sommer ble så mye som fire bjørner ved en anledning sett i Snåsa, der de gikk og beitet ute på ei moltemyr. Bestanden er imidlertid fortsatt svært liten og meget sårbar. For å få de rette perspektiver på forholdet skal vi gå tilbake til før århundreskiftet, den gang det «va' fælt my bønn, betterde» som han sa en gammel jeger fra Stjørdalsdistriktet. Ja, så galt var det at bøndene ikke fikk ha havreåkrene sine i fred for «havrebjørnene», som folk mente var en egen type bjørn. Dette var på 1860 og 70-tallet. Rundt år 1900 var bjørnen nesten borte fra de trønderske skogene.

Norsk jaktstatistikk som er ført siden 1846, forteller at i løpet av ti-året 1845-55 ble det avlivet ikke mindre enn 441 bjørner i Trøndelagsfylkene. Henholdsvis 113 bjørner i Sør-Trøndelag og 322 i Nord-Trøndelag. Dette blir *årlig rundt 40 bjørner*, med andre ord *mer enn dagens samlede bestand* av trønderbjørner. Avskytingen var også stor i landsdelene nord og sør for Trøndelagsregionen. samt tilgrensende svenske områder. I Sverige avvirket man helt opp til århundreskiftet såkalte «bjørneskall», – drivjakter på bjørn hvor flere tusen mennesker ble organisert i jakten. Manngarden ble ordnet slik at dyra ble drevet sammen mot en rekke utposterte jegere. Så sent som i 1880 resulterte en slik jakt i 18 bamser, i tillegg til flere ulver, gauper og elg. En av bjørnene solgte imidlertid livet sitt dyrt. I et voldsomt basketak klarte bjørnen å skambite 7 mann, før en jeger klarte å strekke ut bamsen med en blykule i øret.

1800-tallets bjørner fant seg vel til rette langs Trøndelagskysten. I 1859 ble siste bjørnen skutt ute på Hitra. Med sine 680 km² kunne ikke Hitra gi plass til så mange stedegne bjørner, men noen fant leveområder det ute. I forbindelse med bjørnens svømmeturer over leia, ble rene «sjøslag» utkjempet. Som oftest måtte bjørnen ta telling for overmakten, men det fortelles at folk ble drept på sjøen under basketakene med bjørnen. Også helt ute på Vikna i Nord-Trøndelag, ble det skutt bjørn så sent som omkring 1820. Store moltemyrer og avfall fra hvalkokerier kan ha vært årsak til at bjørnen hadde opphold i de typiske kyststrøkene.

Hvor mange bjørner Trøndelag huset i forrige århundre er vanskelig å si, men det måtte dreie seg om mange hundre individer. Å

Elgbestanden har økt voldsomt i trønderlagsfylkene de siste ti-årene. For 40 år siden ble det felt ca. 200 dyr årlig, idag feller vi nesten 2000 dyr i løpet av høstsesongen. På forskjellige vis kan dette favorisere bjørnens levevilkår.

(KRISTIAN OVERSKAUG)

være bjørnejeger kunne derfor være god butikk, samtidig som bjørnejegeren høstet respekt overalt hvor han kom. Han ble sett på som en «trollets overvinner og bygdens befrier», som det het om en bjørnejeger fra Lierne i Nord-Trøndelag rundt århundreskiftet. Frasagn går det også om flere sør-trønderske bjørnejegere. Går vi riktig langt tilbake i tida, rundt år 1700, finnes en historie om Stor-Thomas – en tydaling med krefter utover det vanlige. Han var

blant annet rekognoseringsmann for nordmennene under Armfeldts og hans karolineres sørgelige ferd gjennom Tydal i 1718. Stor-Thomas drepte flere bjørner med spyd og hadde tatt ryggtak med enda flere. Bare bevæpnet med kniv satte han en gang etter en bjørn han traff på i Aunemarka i Tydalen. I mangel av noe annet ville han ta bjørnen med handmakt! Heldigvis for bjørnen var han raskere til bens enn Thomas. En annen stor bjørnejeger før århundreskiftet var Tydalingen, Peter Pedersen Græslimo. Han skaut 19 bjørner og ergret seg styggelig over at han ikke fikk den tjuende. Peter Græslimo fikk forøvrig et nokså tragisk endeligt. Natta til 6. desember 1984 frøs han ihjel i fjellet ned mot Aunegrenda i Haltdalen under en skitur fra Tydal til Haltdalen. Han var da en 80 år gammel mann.

1867. Remingtonriflens inntog – bjørnens nedgangstid

Fra 1867 kom Remingtonriflene i bruk i den norske hær og i 1884 og 1887 ble den avløst av henholdsvis Jahrmanngeværet og KragJørgensen. Med slike våpen ble sjansene færre for bamsen, og etter en topp sank avskytingstallene raskt over hele landet. I vår landsdel sank fellingstallene radikalt. Rundt 1890 ble det felt bare 1-2 bjørner årlig i Sør-Trøndelag og 6-7 i Nord-Trøndelag. Etter århundreskiftet ble det tilfeldig skutt bare en og annen bjørn. I Sør-Trøndelag ble den siste offisielle bjørnen skutt i Holtålen i 1967, mens en må lenger tilbake for å finne de siste bjørnefall i andre Sør-trønderske kommuner. I Tydal skjedde det vistnok våren 1873. I den delen av Selbu som ligger i Dragstenmarka, ble det skutt bærbjørner på høsten både i 1880 og 85, og ved Jervfjellet i Malvik måtte en bjørn overende rundt 1890. På landsbasis var bjørnebestanden omkring 1935 sunket til et lavmål, og fram mot 1960 var totalantallet bjørner i landet vurdert til omkring 25-50 individer. Hundre år tidligere var antallet flere tusen dyr. Ukontrollert menneskelig etterstrebelse på en dyreart med lavt reproduksjonspotensiale, var den sannsynlige årsaken til at arten nesten ble utryddet her i landet.

Utviklingen etter fredningen i 1973

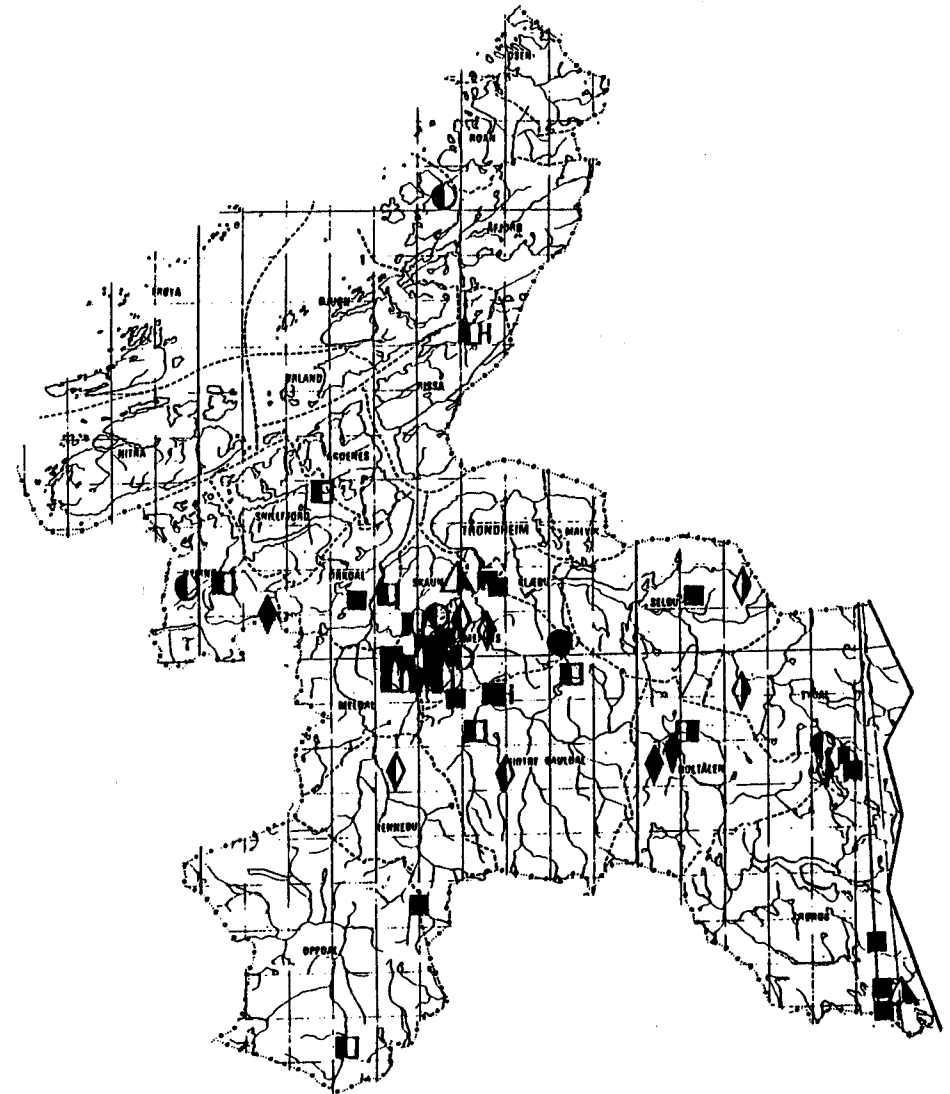
Små restbestander av bjørn overlevde nok noen steder i de trønderske skogområdene. For mange områder er det imidlertid uklart hvilken status disse forekomstene hadde med hensyn til

individantall, reproduksjon, alder og kjønnsfordeling blant dyrene. I flere tilfeller er trønderske bjørner også tilknyttet bjørneforekomstene i andre fylker, for eksempel Møre og Romsdal og Hedmark, samt tilgrensende svenske områder i Nord-Trøndelag.

Lierne i Nord-Trøndelag er en av de områdene hvor bjørnen har overlevet i en mindre bestand fram til våre dager. Liernestammen henger sammen med en bjørnestamme på svensk side, og stammens tyngdepunkt ligger i Strøms-Vattudal og Hotagenmarkene i Sverige. I Lierne har bjørnen forplantet seg i 1978, 1979 og 1981. I perioden 1978-82 har Rovviltprosjektet hatt kontakt med 11-15 bjørner i Lierneområdet. Sammen med den tilgrensende svenske bjørnestammen er Liernestammen den eneste trønderske bjørnebestanden som nå kan klassifiseres som *levedyktig grensestamme*. Kriteriene for levedyktighet har vi tatt fra en amerikanske modell som er basert på bjørnens biologi i Yellowstone Nasjonalpark i USA; – en bjørnestamme er levedyktig hvis den omfatter 50 (+- 20) individer på et tilstrekkelig stort egnet areal. Den svensk-norske bjørnestammen i Lierne/Strøms-Vattudal oppfyller disse kriteriene *nå*. Dynamikken i dyrebestander og eventuell menneskelig aktivitet som forringer området som levested for bjørn, gjør imidlertid at statusen må vurderes fortløpende.

Bjørn er registrert også i de østlige kommunene Snåsa, Verdal og Meråker. Rovviltprosjektet har hatt kontakt med 2-5 bjørner i dette området i perioden 1978-82. Observasjoner av bjørn er gjort ved flere anledninger i disse grensekommunene også de siste to somrene. I juli sist sommer ble en hytteeier i Verdal oppmerksom på en bjørn som romsterte rundt hytta hans. Bjørnen stakk avgårde da den ble oppmerksom på mannen. Slik atferd har ofte sammenheng med matavfall i tilknytning til der mennesker oppholder seg. I tilfellet i Verdal kan gammel myse benyttet til agn i røyeruser vært lokkemiddlet. Mannen oppbevarte dette i skjulet. Vanskeligere kan det være å forklare motivet til bjørnen som i juni sist sommer rotet utover flere sekker med tilsammen 350 kg fullgjødsel i Verdalen. Kanskje hørte eller luktet bjørnen mus den ville ha tak i? De aller fleste bjørner holder seg imidlertid til «vanlig bjørnemat», og lar nok gjødselsekker være gjødselsekker.

I kystkommunene nord for Trondheimsfjorden foreligger det mer spredte meldinger om bjørn. Utbredelsesmønsteret indikerer imidler-

Godtatte og uoppklarte bjørnemeldinger fra Sør-Trøndelag 1978-82

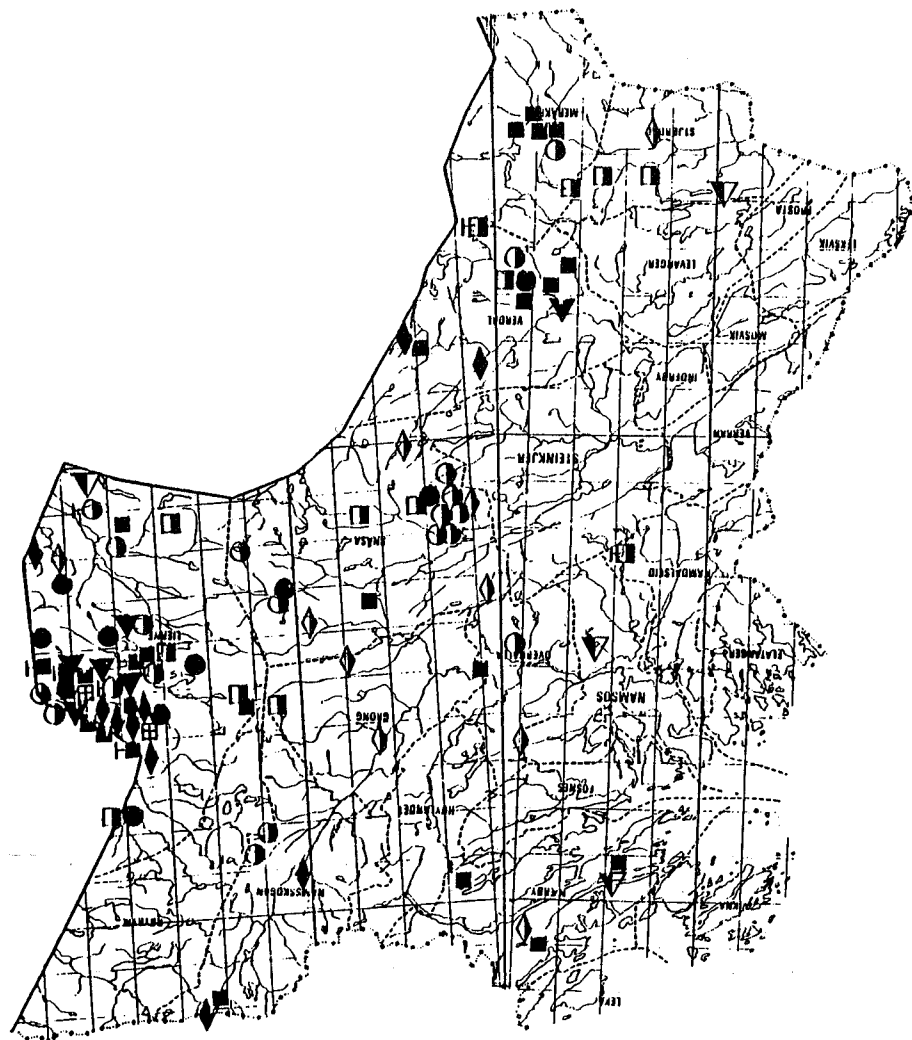
tid at det skjer utvandring fra kjerneområdet i øst som resulterer i nyetableringer mot kystområdene. Områdene utover Fosenhalvøya er forøvrig gammelkjente bjørneområder. En av Trøndelags legendariske bjørnejegere fra før århundreskiftet, Jan Eliassen Boere, har over 50 bamser på samvittigheten og skaut flere av disse på Fosenhalvøya forrige århundre. Bjørn i de mange frodige og lite beferdete skogliene i disse områdene er absolutt ikke utenkelig.

I Sør-Trøndelag har bjørnen i perioden 1978-82 forekommet vesentlig innenfor to områder. I begge tilfellene må forekomstene betegnes som utløpere av bjørnebestander med tyngdepunktet i andre landsdeler, henholdsvis i tilknytning til bjørneområder på Nordmøre og i Hedmark. I innlandet er enkeltindivider registrert i Rørosdistriktet, sørøstover mot Jämtland/Härjedalen og Kopparberg Län i Sverige og Hedmark fylke. I 1982 ble det registrert en binne med to unger på grensen mot Sverige. Også i 1983 og sist sommer ble det registrert bjørn innenfor Engerdals villmarksområder. Engerdal/Rørosområdet representerer nordområdene for en tettere bjørnebestand sørover i Hedmark.

De to siste somrene er enkeltindivider også blitt registrert i gammelkjente trønderske bjørnekommuner som Selbu/Tydal og Midtre Gauldal/Holtålen. I det sørvestlige hjørnet av Sør-Trøndelag er bjørn registrert i Melhus, Midtre-Gauldal, Skaun og Meldal kommuner. Dette området vest for Gauldal-Sokndal er navnsatt Nordmøre-Hølandstammen. Tyngdepunktet ligger på Nordmøre. I perioden 1978-82 har en hatt kontakt med 7-15 bjørner i dette området. De siste somrene er bjørn blitt registrert også utover mot de sør-trønderske kystkommunene, og forplantning er påvist i Snillfjord i 1984. Kanskje ser vi konturene av at bjørnen er i ferd med å etablere seg i områder hvor den lenge har vært borte. Stammen i Gauldal-Nordmøretraktene er trolig resultat av en ny innvandring de siste 20 årene. Vi regner med at disse dyrene har sitt utspring delvis i Hedmark, dels i Sonfjellområdet i Härjedalen, hvor en adskilt liten bestand med bjørn overlevde forrige århundres bjørneforfølgelser i Sverige.

Trøndernaturen som leveområde for bjørn

Med sine mange utilgjengelige og produktive villmarksområder utgjør Trøndelagsfylkene og tilgrensende deler av Sverige gode

Godtatte og uopklarte bjørnemeldinger fra Nord-Trøndelag 1978-82

leveområder for bjørn. Generelt sett er det imidlertid klart at bjørnen ikke kan leve overalt. Innenfor noen naturområder trives bjørnen, og bjørnetettheten kan være stor. På andre lokaliteter forekommer bjørnen bare i lite antall eller ikke i det hele tatt. Årsaksforholdene kan være mange, og foreløpig vet vi ikke nok om dette. I enkeltstående tilfeller kan det være lett å forstå årsaken til at mange bjørner samles innenfor et mindre område, for eksempel der næringstilgangen er stor. I Nord-Amerika er det observert 23 bjørner som spiste på samme bøffelkadaver. Tilsvarende er det sett omtrent 60 isbjørner samtidig på et hvalkadaver. McNeil River i Alaska er verdenskjent for sine laksespisende bjørner. På en 130 meter lang elvestrekning kan opptil 30 bjørner fiske samtidig, og i løpet av sommersesongen vil opptil 85 forskjellige bjørner ha besøkt området. Men mindre bjørneansamlinger er også registrert her i Trøndelag. I 1870 ble det slett ikke mindre enn 7 bjørner i samme fjellsida oppe i Melshognatraktene i Tydalen. Sannsynligvis hadde bjørnene funnet rike næringsressurser som de beitet på. Dette er imidlertid spesielle eksempler. Vanligvis er forholdet mye mer komplisert. En rekke andre faktorer, som blant annet menneskelig aktivitet av ulike slag, innvirker nok i stor grad på naturområdenes kvalitet, – sett fra et bjørnesynspunkt. I lys av stadig nye aktiviteter i utmarka sammen med ønsket om å ha bjørn i naturen, er det derfor viktig at vi opparbeider oss mer kunnskap om bjørnens krav til leveområder.

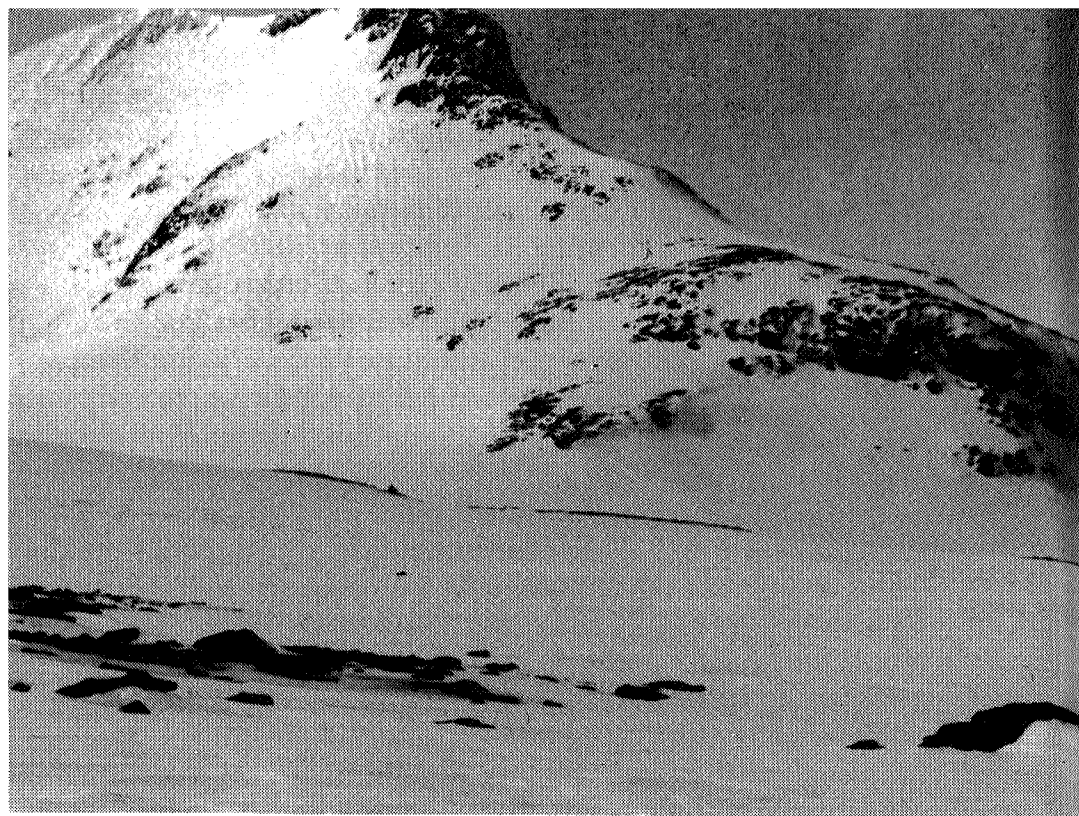
I Skandinavia har vi ikke detaljert kjennskap til størrelsen på den enkelte bjørnens leveområde, og det er forskjell på leveområdets størrelse hos kjønnene og innen ulike aldersgrupper. Ulike bestandundersøkelser gir imidlertid et anslag innenfor rammen 100-400 km² basert på forskningsresultater fra USA hvor en har fulgt bjørner påmontert radiosender. Til sammenligning er størrelsen på Trondheim kommune omlag 340 km². De få trønderbjørnene vi har i dag, skulle derfor i utgangspunktet ha nok av arealer å ta av. Såfremt de trønderske naturområdene ikke blir vesentlig ødelagt eller forringet på forskjellig vis, skulle forholdene ligge til rette for en økning i bjørnebestanden. Hvor stor bjørnebestanden kan være er avhengig av områdenes næringstilgang og forholdet bjørn/bufe-tamreindrift, men det er nok langt igjen til at næringstilgangen begrenser bjørnebestanden i Trøndelag.

Innenfor områder hvor bjørnebestanden fungerer relativt upåvir-

ket av mennesker, er tilgangen til føde den viktigste faktoren for bjørnen. Bjørnens næringsøkologi i Skandinavia er ufullstendig kjent, men generelt er bjørnen alteter, og vegetabilsk føde utgjør en betydelig del av kostholdet. Enkelte bjørner dreper hjortedyr og husdyr, eller gjør seg nytte av kadaver av slike dyr som har omkommet på annen måte. Bjørnens elgjakter foregår som oftest på vårsnøen, når bjørnen på grunn av sine brede labber flyter oppå, mens elgen bryter igjennom og maser seg ut. Rikelige næringsressurser med høyt energiinnhold i form av karbohydrater og proteiner er nøkkelfaktoren i forståelsen av bjørnens næringsøkologi. Mens det er vanskelig å påpeke noen vesentlig forandring i bær og planteproduksjonen i vår landsdel gjennom de siste hundre årene, har det de siste 40 årene skjedd en eksplosjonsartet oppsving i hjortedyrbestanden. I ti-året før 1940 ble det årlig skutt 100-200 elger i trøndelagsfylkene. Nå felles det nær oppunder 2000 dyr hvert år, og elgen har spredd seg til nye områder. Denne utviklingen favoriserer bjørnen i den grad den gjør seg nytte av elgen som byttedyr.

Menneskelig aktivitet i de trønderske utmarksområdene etter 1950 har gjennomgått en rask utvikling, og har i dag en helt annen profil enn for bare noen ti-år tilbake. Husdyrhold, turisme, anleggsvirksomhet og mekanisert trafikk har økt vesentlig i tidligere stille og utilgjengelige villmarksområder. Slike forhold kan på ulike vis påvirke bjørnens levevilkår og atferdsmønster. Vanlig oppfatning synes å ha vært at enhver type menneskelig aktivitet som berører bjørnen, er å oppfatte som negative faktorer for artens levevilkår. Dette bunner trolig i at bjørneforekomstene gjennom 1950-70 åra ble regnet som spesielt sky restbestander selektert ut gjennom hard jakt i mange bjørnegenerasjoner. Nå i 1980-åra har en registrert et adfersspekter fra sky individer til bjørner som eksponerer seg for mennesker. Noen opptrer også ved søppelplasser og ernærer seg periodevis av avfall. Dette er en faktor som er verd å være oppmerksom på. Det er lite ønskelig med søppelbjørner i Norge, slik man har sett i de store nasjonalparkene i USA.

Skogbruket er ofte nevnt som spesielt negativ faktor for bjørnen. Ved å jamføre bjørnens utbredelsesmønster i Trøndelag og i Norge forøvrig med fordelingen av skog og fjellområder, framgår det at de største bjørnebestandene har tyngdepunktet i større sammenhengende barskogområder. Fra andre deler av landet er det gjennom

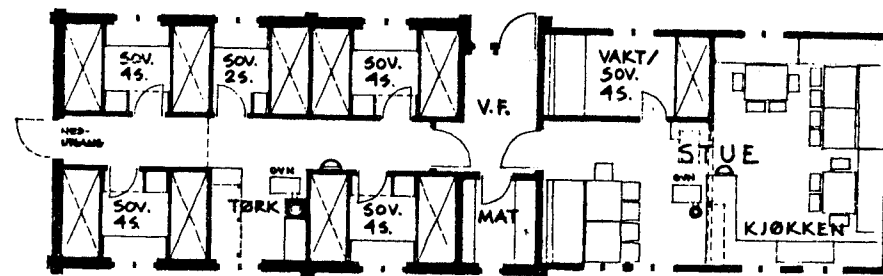
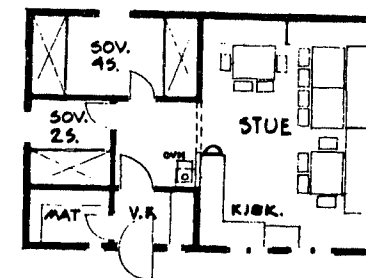
Tempelet – svensk side av Sylene

(SVEIN LOENG)

årelange undersøkelser funnet at bjørnen er blitt fortrent fra områder med aktivt og mekanisert skogbruk. Men det er også klart at bjørnen kan nyttiggjøre seg skjulmulighetene og ulike typer planter og bær under visse suksessjonstrinn på hogstflatene. Med tanke på den relativt store skogbruksvirksomheten man har mange steder i Trøndelag er dette imidlertid et eksempel på et problemkompleks som er viktig å få klarlagt. Det samme gjelder forholdet mellom bjørn og menneske, og den gjensidige tilvenning en kan ane konturene av. Slik tilvenning kan være en lang prosess, og krever fortløpende informasjon fra forskningshold.

Byggesaken på Ramsjøen

Av arkitekt MNAL ERIK STABELL

Ramsjøhytta står nå ferdig etter en total ombygging og påbygging til over dobbel størrelse og en tredobling av sengetallet.

Hytta er utvidet fra 50m² til 120m² og uthuset fra 20m² til 30². Hytta hadde 8 køyesenger og 4 benkplasser i stua. Nå har den 24 senger og 6 benkplasser i stua. I tillegg til utvidelsen er gammelhytta fundamentert om, ominnredet og utbedret bl.a. med nye vinduer, isolert tak og ny ytre kledning.

Nå står hytta oppe ved Ramsjøen, og turfolket må ta den i bruk og finne ut hvordan de liker den.

I denne artikkelen skal jeg først lage en oppsummering av byggesakens utvikling, og deretter gå gjennom noen av de alternativer som har vært diskutert for hyttas utvidelse og utforming. Dette kan kanskje være greit å ha som bakgrunn for de som skal bruke hytta.